

Srednja veterinarska šola
25.10.2006
Ljubljana

Aleksander Makedonski

Seminarska naloga za zgodovino

KAZALO

1. UVOD.....	3
2. Rojstvo in mladost Aleksandra.....	3
3. Prve Aleksandrove bitke.....	4
4. Fillipova smrt in prihod Aleksandra na prestol.....	4
5. Kdo je bil Aleksandrov nasprotnik.....	5
6. Aleksandrov pohod v Azijo.....	5
7. posledice Darejevega poraza.....	8
8. zavzetje Tira.....	8
9. Aleksandrov pohod nad Egipt.....	9
10. Aleksander napreduje globlje v Azijo in bitka pri Gavgamelah.....	9
11. pohod nad Azijo in maščevanje za požig Aten.....	9
12. Darejeva smrt.....	10
13. bitka s Porosom in Aleksandrom v Indiji.....	10
14. pot v Perzijo.....	11
15. prihod v Perzijo.....	12
16. Prenova vojske in smrt Hefajstiona.....	13
17. Aleksander pokaže Grkom da je svetovni vladar.....	13
18. bolezen in Aleksandrova smrt.....	14
19. zaključek.....	15
20. viri in literatura.....	16

1. Uvod

Leta 4. st.p.n.š. je v grškem svetu prevladovala Makedonija. Bila je bistveno večja od ostalih grških držav, gospodarstvo so imeli zgrajeno na poljedelstvu, lesni industriji in pridelavi kovin. V tem stoletju, so odkrili rudnik zlata na gori Pangaj. S tem si je Makedonija, še dodatno okrepila gospodarsko moč. Kralji so dobili možnost, da vzdržujejo večje število vojakov.

V Makedoniji so vladali kralji, ki so prišli na prestol po dednem pravu. Toda vseeno jih je morala podpreti agrarna aristokracija.

V tem času jim je vladal Filip II (382-336 p.n.š.). Filip je del svojega življenja preživel v Tebah kot talec. V Tebah je spoznal grško civilizacijo, kulturo in organizacijo in strategijo grške vojske. Leta 356 p.n.š. je zasedel prestol in takoj združil znanje, ki ga je dobil v Grčiji in gospodarske potenciale, ki jih je imela Makedonija. Tako se je začel hiter vzpon države. V nekaj desetletjih se je razvila v takrat največjo državo na svetu.

2. Rojstvo in mladost Aleksandra

Fillipu II in epirski princesi Olimpiadi (375-316 p.n.š.) se je ob koncu julija 356 p.n.š. rodil sin Aleksander. Na isti dan, so se zgodili tudi nekateri pomembni dogodki: Filip II je premagal Ilire, na olimpijskih igrah je zmagal Filipov konj, v Efazu pa je bil požgan Artemidin tempelj, ki je bil eden od sedmih svetovnih čudes. Zaradi sovpadanja teh dogodkov, si je Filip razlagal, da bo njegov sin nepremagljiv.

Aleksander je bil kot majhen deček bister, neverjetno vzdržan, vendar je že takrat kazal častihlepje, kar ga je naredilo resnega, vzvišenega in dostojanstvenega. Neki dan, čeprav je bil Aleksander še majhen, je sprejel odposlanca s perzijskega dvora. Perzijci so bili presenečeni nad Aleksandrom, še posebej zato, ker je bil še mlad, pa je bil že tako bister. Spraševal jih je o možnostih potovanja v Perzijo, o dolžini poti, kolikšna je perzijska vojska, kakšna je obrambna moč Perzije in kakšen vojskovodja je njihov kralj.

Aleksandra je šolalo več vzgojiteljev, ki so ga spodbujali pri branju knjižnih del, telesnem urjenju in učenju tehnične vzgoje. Najbolj priljubljen učitelj je bil Lisimahos, čeprav ni imel posebne izobrazbe. Njegovo in starševsko naklonjenost si je pridobil s tem da je sebe imenoval Foiniks, Aleksandra Ahil, Filipa pa Pelej. Na Aleksandra in vse njegove učitelje je pazil učitelj Leonidas, ki je bil sorodnik njegove matere. Leonidas je Aleksandra učil v vzdržnosti po načelu: za zajtrk sprehod še pred vzhodom, za kosilo pa skromen zajtrk. Leonidas je pregledoval Aleksandrove omare, da bi odkril, če mu je mati skrila kakšen priboljšek. Medtem ko je Aleksander odraščal si je njegov oče dokončno podvrgel Fokijo (346 p.n.š.), dve leti kasneje Tesalijo, v letih od 343 do 342 p.n.š. je osvojil Trakijo do črnega morja. Častihlepni Aleksander se je z bridkostjo v srcu potožil svojim vrstnikom: »Oče mi bo že vse naprej osvojil, tako da ne bo ostalo meni v sodelovanju z vami nobeno pomembno in sijajno delo, da bi ga pokazal svetu.«

Ob neki priložnosti je Tesalec Filoneikos pripeljal Filipu konja Bukafala in mu ga hotel prodati, vendar se divji Bukafal nobenemu ni pustil zajezditi. Aleksander, ki je vse to opazoval, je bil mnenja, da konja ne morejo zajahati zaradi nesposobnosti in strahopetnosti. Za vrednost konja sta z očetom stavila, da ga mu bo uspelo zajezditi. Aleksander je videl, da se konj plaši lastne sence, zato ga

je obrnil proti soncu in ga nato kmalu zajahal. Vsi prisotni so mu zmagoslavno vzklikali, oče pa mu je v solzah radosti dejal: »Dečko moj, poišči si kraljestvo, primerno zate, zakaj Makedonija tebi ne zadostuje.«

Da bi Aleksander imel najboljšo izobrazbo, je njegov oče pripeljal Aritsotela. Tako je Aleksander nekaj let preživel na posestvu Mienza, blizu prestolnice Pele. Aristotel ga je učil filozofijo in politiko, ter ga navdušil nad deli Homerja in Evripida. Pripravljal se je na kraljevi poklic in se skupaj z mladimi plemiči uril za vojaka.

Zelo se je navdušil nad Iliado. Odkar jo je prvič prebral, jo je vedno imel zraven bodala pod vzglavjem. Prva leta je Aleksander ljubil Aristotela kot očeta, ta ljubezen pa se je s časoma ohladila.

3. Prve Aleksandrove bitke

Pri 16 letih je Aleksander prevzel oblast in čuval državni pečat. Še isto leto je Aleksander vodil pohod proti nepokornim Majdom. Nepokorjenemu tržaškemu ljudstvu. Ko si jih je podjarmil je zavzel njihovo glavno mesto, barbaramente preganjal in v mestu naselil druge Priseljence. ter mestu dal ime Aleksandropolis. Leta 338 p.n.š. je Filip povedel svojo vojsko nad Grke in jih v bitki pri Hajroneji odločilno premagal. Aleksander je v tej bitki poveljeval levemu krilu vojske. Po zmagi so Aleksandru ukazali, naj Atencem odnese pepel njihovih vojakov, ki so padli v bitki. Tokrat je Aleksander prvič in zadnjič bil v Atenah - mestu, katerega kulturo je neizmerno občudoval. Ena njegovih prvih odločitev je bila, da se je osebno odpravil v Korint obnoviti pogodbo iz leta 338 in uradno prevzeti naslov vrhovnega poveljnika vseh čet, ki jih je zveza namenila za izkrcanje v Aziji. Vendar je moral svoje načrte odložiti zaradi uporniških gibanj pri več balkanskih ljudstvih, ki so občasno motila življenje severnih makedonskih trgov. Spopadi na Balkanu so bili generalka za makedonsko vojsko. Tako so zavarovali Makedonijo pred stalnimi sovražniki.

4. Filipova smrt in prihod Aleksandra na prestol

Leta 336 p.n.š. je bil Filip sredi priprav na vojno s Perziji. V Malo Azijo je poslal 10.000 mož, ki naj bi pripravili teren za prihod glavnine vojske. V tem času se je možila tudi Filipova hči Kleopatra. Filip se je udeležil te velike slovesnosti v nekdanji prestolnici Ajgah. Ko je stopil v gledališče, ga je mladi makedonski plemič potolkel do smrti. Nekateri pravijo, da je to bil Pausanias. Zarotnikov tega umora, niso nikoli odkrili, sum pa je padel celo na Olimpiado in Aleksandra.

Filipa je takoj po smrti zamenjal tedaj 20-letni Aleksander. Z namenom, da bi potrdil svojo oblast, je stopil pred makedonsko ljudsko skupščino, ki je med drugim imela tudi pravico potrditi novega kralja. Aleksander je nato v Ajgah sam vodil pogrebne slovesnosti svojemu očetu v čast. Filipa naj bi upepelili in ga pokopali s veliko dragocenosti.

To dejanje je bilo Makedoncem zadosten dokaz, da Aleksander lahko nadaljuje dinastijo - Aleksander s tem dejanjem postane kralj Aleksander III Makedonski. Potem ko je njegov oče umrl, se je odpravil v Korint, da bi obnovil pogodbo iz leta 338 p.n.š. in tudi da uradno prevzame naslov vrhovnega poveljnika vseh čet, ki ga je zveza namenila njegovemu očetu, za napad na Perzijo. Toda zaradi uporniških gibanj pri nekaterih balkanskih ljudstvih, je moral potovanje odložiti.

Spopadi na Balkanu, so bili generalka za invazijo. Ko se je spet hotel odpraviti v Korint, so ga spet ustavile vstaje nekaterih grških mest. Grška mesta so bila navdušena nad smrtjo Filipa II in mislili so da je njegov sin umrl na Balkanu. V eni od bitk. So se začela osvobajati. Toda Aleksander se je vrnil in te upore hitro strl. Ko je šel oblegat Tebe. Se je tebanska vojska predala brez boja, toda Aleksander je bil tako zloben, da je njihovo usodo prepustil grškim zaveznikom. Grki so se odločili, da bodo mesto požgali do tal. Tebance pa so zasušnjili. Ostala grška mesta, ki so se uprla, so bila tako zgrožena, da so plačala pošteno globo. Atene pa so Aleksandru celo čestitale. Nato ko je končno prispel v Korint. Je obnovil pogodbo, ki do jo mesta imela sklenjeno najprej s Filipom in nato s Aleksandrom. Pogodba je vsebovala:

* vsa grška mesta ki so pristopila k Korintski zvezi so morala po pogodbi, pošiljati svoje čete najprej Filipu, nato pa Aleksandru. Grški vojaki ki so bili na pohodih v Aziji so bili talci. Kot talci so pomenili zagotovilo zvestobe.

5. Kdo je bil Aleksandrov nasprotnik

Aleksandrov nasprotnik je bil veliki kralj Darej III. Leta 334 je imelo perzijsko kraljestvo za sabo več kot 200 letno zgodovino. V 6 stoletju je Kir Veliki popeljal perzijsko ljudstvo na osvajalski pohod. Od 550 do 525 je perzijska vojska po vrsti zasedala kraljestva in mesta. Prvo ljudstvo, ki so si ga podjarmili je bilo medijsko kraljestvo (prestolnica Ekbatana), nato Lidijsko (Mala Azija) in novobabilonsko (Mezopotamija in Levant) ter Egipt. V času Dareja Velikega (521-486) se je kraljestvo zelo povečalo v vse smeri. Ko se je to kraljestvo pojavilo se je temeljito preobrazil geopolitični položaj Srednjega vzhoda. Takrat je bilo prvič združeno pod oblastjo enega človeka. Odslej je imenoval sam sebe kralj kraljev ali Veliki kralj. Ko je Aleksander napadel Perzijo, je Perzija segala od Egipta to Inda. To je skoraj 4000 kilometrov. Od severa proti jugu pa od Sir Darje do Ormuške to je 1800 kilometrov. Obsegalo je veliko različnih dežel: puščavo na Iranski planoti, v Egiptu in Beludžistanu (Gedrozija), rodovitne ravnine v dolini Nila, v Babilonu in Baktriji, negostoljubne gore, v Hindukušu in na Kavkazu, sredozemska obzorja obale Male Azije, močvirja v delti Tigrisa in Evfrata. Aleksander je na svojem pohodu prehodil vse to.

6. Aleksandrov pohod v Azijo

Pozimi 335-334 se je Aleksander začel pripravljati na vojno. Začel je zbirati vojsko v grških mestih in plačance (Tračani). Učil se je najrazličnejših vojaških taktik in vrste bojišč. V tem času pa je Perzija imela kar nekaj težav. Izgubila je veliko nekdanjega ozemlja. Satrapi (satrap, namestnik Velikega Kralja v svoji provinci, je potrjeval svojo oblast s ceremonialom, ki je bil enak kot na dvoru: k znamenjem oblasti sta sodila tudi prestol in sončnik, upodobljena na ploskem reliefu na levi strani) niso bili več poslušni. Pokorjena ljudstva se niso več bala centralne oblasti. Pravi Aleksandrovi nasprotniki so bili Perzijci in Feničani. Vsaj tako je mislil Aleksander. Tudi Aleksander je imel težave v tem času. Bil je finančno zlomljen. Imel je 60 talentov srebra, ko je bil dolžan 1.300 srebra (atensko-evbejski talent je bil 26.196 kg srebra). Čeprav je imel prazno državno blagajno, mu je oče zapustil velik drugih dragocenosti. Zapustil mu je najboljšo vojsko, v takrat znanem svetu.

Jedro vojske so bili Makedonci, ostalo pa Grki in plačanci (Tračani). Vojska je bila sestavljena iz težko, srednjo in lahko pehot, ter težko in lahko konjenico. Vsi deli so na bojišču delovali kot celota in težili k istemu cilju.

To je računalniška slika ki prikazuje makedonsko vojsko.

Preden se je Aleksander odpravil na pohod je za naslednika v Makedoniji določil Antipatra (398-319 p.n.š.). ker je bil Aleksander previden je pustil nekaj vojske v Makedoniji. Pustil je okoli 12000 pešakov in 1.500 konjenikov, to je 13.500 vojakov.

Pomladi 334 p.n.š. je Aleksander zbral svojo vojsko pri Helespontu (Dardanele) in jih s okoli 160 triremami in nekaj trgovskih ladij prepeljal čez morsko ožino. Ko je Aleksander izkrčal svojo vojsko v Mali Aziji, je vojska štela okoli 35.000 do 40.000 vojakov. Ko se je Aleksander izkrčal je simbolično zapičil kopje v zemljo in s tem pokazal da si prilašča zemljo. Memnon, vodja grških najemnikov, ki so bili v perzijski vojski, je želel, da bi se spopadli z Makedonci v notranjosti Azije. Kjer bi bili daleč od zalog in da bi bila Aleksandrova vojska že izmučena. Toda vodje perzijske vojske satrapi Male Frigije, Kapadokije in Frigije se s tem niso strinjali in so se hoteli čim prej spopasti s Aleksandrom. Zbrali so 20.000 grških najemnikov in 20.000 konjenikov. Borba se je odvijala na reki Granik. Vsaka vojska je bila na svoji strani. Desno krilo makedonske vojske, ki mu je osebno poveljeval Aleksander, je krenilo čez reko in napadlo perzijsko konjenico. Tekom spopada konjenice je makedonska falanga prečkala reko z namenom, da pomaga konjenici. V strahu pred falango pa se je perzijska konjenica v neredu umaknila. Na bojišču so ostali le grški najemniki, katere je nato makedonska vojska obkolila. Kljub prošnjam za vdajo je Aleksander ukazal napasti in jih pobiti. Poleg 1.000 pobitih perzijskih konjenikov je na bojišču obležalo še 18.000 grških najemnikov v perzijski službi, preostalih 2.000 so poslali na delo v rudnike. Makedonci naj bi izgubili le 85 konjenikov in 30 pešakov. Nato se je Aleksander odločil da bo zavzel vsa obmorska mesta. Čeprav mu je bila po bitki pri Graniku odprta pot v notranjost Male Azije. Bal se je da bi mu Perziji napadli oskrbovalne ladje.

Na sliki Aleksander jezdi Bukefala in se bojuje z nasprotniki

Do konca maja je bil že globoko v Frigiji. Ki so bili središče perzijske oblasti v Mali Aziji. Po padcu Sardov, so padla še nekatera velika grška obalna mesta Efez, Priena, Milet. Poleti je odpotoval naprej proti jugu in oblegal Halikarnas, ki je bila prestolnica Karije. Vsa maloazijska mesta so se predala brez boja, razen Mileta in Halikarnasa. Milet so hitro osvojili. Halikarnas pa je bil trši oreh. Halikarnas s enim od svetovnih čudes- grobnico satrapa Mavzola I (vladal: 377-353 p.n.š.), pa se je boril in je bil osvojen šele naslednjo pomlad. Aleksander je predvidel da bo obleganje daljše in zahtevno. Za obleganje je uporabil veliko naprav. Zaradi nenehnih napadov Makedoncev, so se perzijske vojskovodje že čisto izmučile in zato so zapustili mesto in odšli v mestno trdnjavo. Trdnjave pa Makedonci niso mogli zavzeti še celo leto. Nato je osvojil Likijo in Pamfilijo. Ko je osvojil ta mesta, je odpotoval proti severu. Proti Veliki Frigiji in Gordiju. V Gordiju je videl znameniti voz. Bil je iz drenove skorje in je bil tako dolg da mu ni bilo videti ne začetka ne konca. Čeprav je Aleksander vedel ,da se vozla ne da razvozlati, si ni mogel dovoliti da bi ga pustil nedotaknjena. Po pričevanjih naj bi ga z mečem presekal na dvoje. Tam je prezimoval. Aleksander se je veliko posvečeval osvobojenim ozemljem. V tem času ko je bil Aleksander v Gordiju, so Perzijci izvedli protinapad. Memnon je napadel Aleksandrovo oskrbovalno ladjevje. V letu 333 si je Memnon prilastil otoka Hios in Lezbos. Ko pa je istega leta umrl je bil to hud udarec za Perzijce. Ko je zavzel Tarz glavno mesto pokrajine. Je hudo zbolel. Pohod je bil prestavljen za nekaj tednov. Čeprav je bila ta bolezen smrtno nevarna ga je njegov zdravnik spravil na noge. Ko je bil pozdravljen, se je odpravil proti Siriji. medtem ko je Aleksander napredoval proti Siriji, je Perzijski kralj sestavil veliko vojsko. V perzijsko vojsko, so morala prispevati vsa ljudstva razen tistih z Iranske planote in Indije. Ker so bila enostavno predač. Darej je zbral svojo vojsko v Babilonu. Kvint Kurcij je naštel 316.200 mož seveda res težko ugotoviti. Ker nekateri drugi antični pisci govorijo o kar 600.000 ljudeh. V obeh primerih pa je treba število mož odšteti za nekaj tisoč mož. Zraven vojakov so potovale tudi njegove družine, hlapce...

Vojski sta se spopadli v Kilikiji pri Isosu. Toda Darej je imel nesrečo saj je bil kraj preveč ozek in zato se perzijska konjenica ni mogla razviti kot je Darej pričakoval. Na eni strani je bojno polje omejevalo gorovje na drugi pa ocean. Ker so imeli Perzijci preveč konjenice, se ni mogla pokazati prava moč Perzijske elite. Tako se je pa pokazala večja manevrska sposobnost makedonske. Ko je bilo očitno da bo Perzijska vojska izgubila je Darej raje pobegnil, kot da bi ga Aleksander dobil v svoje roke. Čeprav poraz ni pomenil konec Perzije je imel Aleksander prosto pot v Fenicijo. Po končani bitki je obležalo kar 110.000 žrtev. Veliko je bilo spremstva. Makedonci so ujeli Darejevo mater, ženo in dve še neporočeni hčeri. Z njimi so ravnali po kraljevsko.

Slika iz filma Aleksander, ko se je Aleksander bojeval proti Perzijcem

7. Posledice Darejevega poraza

Perzijci so si predstavljali Velikega kralja, kot najboljšega jezdeca, najboljšega lokostrelca, najboljšega metalca kopja. Potem, ko je bil poražen in je pobegnil in za sabo pustil na bojišču znamenja oblasti, svoj kraljevi plašč, lok in voz. Odtlej je Makedonska propaganda s temi dokazi žalila in poniževala Dareja.

8. Zavzetje Tira

Po hudem porazu Perzijcev so vsa feničanska mesta brez boja sprejela Aleksandra, upiral se je edino Tir. Zaradi svoje otoške lege je bil težko osvojljiv. Januarja 332 p.n.š. se je začelo 7 mesecev trajajoče obleganje, tekom katerega je Aleksandrova vojska zgradila nasip od kopnega do otoka, tako da je nastal polotok. Nasip so zgradili zato ker je takrat imela Perzijska mornarica še vedno premoč na morju. Prebivalci Tira so se zelo močno upirali in so si pomagali s vsemi taktikami, ki so se jih lahko spomnili Aleksander je napadal branilce z manjšimi enotami, da bi jih izčrpaval. Tirijci so poskušali uničiti sovražnikove ladje s gorečimi puščicami. Z obzidja so metali skale, s katerimi bi lahko razbili sovražnikove ladje. Pošiljali so celo potapljače sekat sidrne vezi. Toda druga feničanska mesta (Biblos, Arad), Rodos in ciprska mesta so prepustila svoje ladje Aleksandru.

Po tej zmagi je Aleksander prevzel premoč tudi na morju.

9. Aleksandrov pohod nad Egipt

Ko je napredoval proti Egiptu mu je načrte prekrižala edino Gaza, ki pa se ni dolgo upirala. Jeseni 332 je Aleksander vkorakal v Egipt pri Peluzi in brez boja zasedle prestolnico Memfis. Egipčani so ga pričakali kot osvoboditelja in mu izkazali velike časti. Aleksander je kljub temu poskrbel za utrditev svoje oblasti in dal na ustju najzahodnejšega Nilovega rokava zgraditi mesto Aleksandrijo.

10. Aleksander napreduje globlje v Azijo in bitka pri Gavgamelah

Pomladi 331 p.n.š. je Aleksander krenil preko Tira v Mezopotamijo. Moč njegove vojske je nekoliko oslabela zaradi namestitve vojaških posadk v osvojenih mestih, vendar pa so vojsko okrepile enote, ki so prispele iz Grčije in Makedonije. Z okrepljeno vojsko je avgusta Aleksander prečkal Evfrat in Tigris. V začetku oktobra sta se pri Gavgamelah, blizu Niniv srečali Aleksandrova in Darejeva vojska. Aleksandrova vojska je štela z okrepitvami vred 40.000 pešakov in 7.000 konjenikov, Darejeva pa naj bi štela 200.000 pešakov in 45.000 konjenikov ter 200 bojnih voz s kosami na kolesih.

Perzijci so najprej poslali v napad bojne vozove, ki naj bi povzročili zmedo v makedonski falangi, vendar so lokostrelci postrelili večino voznikov bojnih vozov, tako da so preplašeni konji zbežljali iz bojišča. Perzijska konjenica, je na obeh krilih krenila v napad, da bi obkolila Makedonce. Vsakemu izmed makedonskih kril, je priskočila na pomoč falanga, tako da je v falangi nastala vrzel. Perzijska konjenica pa je, namesto da bi napadla boke in hrbet falange, krenila skozi vrzel, proti makedonskemu taboru z namenom, da ga oropa. Tračani, ki so branili tabor, so uspeli napad odbiti, medtem pa je del falange obrnil fronto in osvobodil tabor. S tem se je sreča obrnila na stran Makedoncev: pehota in konjenica sta v sodelovanju premagali perzijsko levo krilo in razbili center. Ko je Darej III zaslutil poraz, je zopet pobegnil z bojišča. Na bojišču naj bi obležalo okoli 40.000 Perzijcev in le 500 Makedoncev, čeprav je ta podatek malo verjeten. Makedonci so zasegli tudi zakladnico s 4.000 talenti srebra (od 75 do 100 ton).

Perzijski kralj Darej III se je po bolečem porazu umaknil v Ekbatano, Aleksander pa je nadaljeval pohod proti Babilonu, katerega je nato osvojil brez boja. V zahvalo je žrtvoval največjemu babilonskemu bogu Bel-Marduku in si s tem pridobil nekaj simpatij pri Perzijcih. Še pred koncem leta je Aleksander vkorakal v Suzo, kjer je zasegel nepojmljive zaklade: od 40.000 do 50.000 talentov (1.000 do 1.250 ton) zlata in še 9.000 talentov (225 ton) darikov - Darejevih zlatnikov.

11. Pohod nad Azijo in maščevanje za požig Aten

januarju 330 p.n.š. je Aleksander popeljal svojo vojsko iz vročih puščav v mrzle gore, kjer je njegov pohod oviralo okoli 30.000 perzijskih pešakov in 700 konjenikov, ki so napadali osvajalce v soteski, imenovani Perzijska vrata (Tang i-Khas). Ker Aleksandrovi vojski ni uspel prodor, so oviro obšli v hribih po kozjih poteh in prišli pred Perzepolis - center perzijskega imperija ter ga zavzeli. Vojaki so pobili vse moške, ženske pa so ugrabili in ravnali z njimi kot s sužnjami. Temu je sledilo plenjenje po hišah, koder so si vojaki nagrajali zlata, srebra, škrlata in oblek. Aleksander si je prilastil ogromen kraljev zaklad: 120.000 talentov (3.000 ton) zlata in 9.000 (225 ton) darikov. Ta zaklad naj bi nato v Suzo tovorilo kar

10.000 muljih dvovpreg in 5.000 kamel. Aleksander je s svojo vojsko tri mesece bival v Perzepolisu z namenom, da si vojska odpočije, nato pa je dal v maju mesto porušiti in zažgati. To dejanje naj bi bilo povračilo za Kserksov požig Aten.

12. Darejeva smrt

odhodu iz Pezepolisa je makedonska vojska krenila za Darejem v Medijo. V Mediji, gorati deželi, ni bilo velikih bitk na odprtem zemljišču, kjer bi prišla do izraza taktična premoč Makedoncev, ampak je prišlo do niza spopadov s številnimi plemeni, ki so iz zased napadali prišleke. Zaradi tega je Aleksander puščal dele težke pehote v mestih kot posadko za obrambo, okreplil pa je lahko pehoto in lahko konjenico, oboroženo z loki. Darej, ki ni uspel zbrati dovolj močne vojske, da bi se uprl Aleksandru, se je iz Ekbatane začel umikati proti Baktriji. Med begom se je proti njemu zarotil satrap Bes s pristaši, ki je dal Dareja umoriti. Ko je Aleksander našel Darejevo truplo, ga je dal pokopati po starih Pezijskih šegah in mu izkazal časti kot Velikemu kralju.

Že julija tega leta se je Bes dal sam oklicati za Velikega kralja z imenom Artakserkses IV. Zaradi tega dejanja si je Aleksander pridobil veliko perzijskih plemičev, in perzijska vojska je začela množično stopati na njegovo stran.

13. Bitka s Porosom in Aleksandrom v Indiji

Za pohod je Aleksander zbral vojsko 40.000 mož. Ta vojska je bila drugačna od tiste, ki se je pred sedmimi leti izkrcala v Mali Aziji: v njej so bili poleg Makedoncev in Grkov še Perzijci, Skiti in konjeniki, nanovačeni v Baktriji, Sogdiani, Araheziji in Parapamisadi.

Pomladi 327 p.n.š. je vojska krenila proti Indiji. Na pot je vojska odšla v dveh delih in vsak del naj bi si pokoril določen del ozemlja, nato pa bi se združila pri Indu v kraju Aorn (Pir Sar). Tekom pohoda so na svojo stran pridobil lokalnega kralja Taksila. Čez eno leto je združena vojska prekoračila Ind, naslednji cilj je bil prekoračiti reko Hidasp (Jihlam), vendar pa jih je tukaj pričakal indijski kralj Poros (okoli 360-317 p.n.š.) s svojo vojsko.

Poros je svojo vojsko razvrstil vzdolž reke in čakal, da bi jo nasprotnik prečkal. Aleksander se je zavedal, da bi bilo prečkanje 900 metrov široke reke pred pripravljenim nasprotnikom samomorilsko dejanje, zato je ukazal izvajati lažne napade, da je zavajal nasprotnika, sam pa je v nevihtni noči 30 kilometrov severneje s 6.000 pešaki in 5.000 konjeniki prečkal reko. Takoj ko je Poros izvedel za nasprotnikov manever, je poslal nadenj svojega sina z 2.000 konjeniki in 120 bojnimi vozovi, vendar je Aleksander napad odbil in nasprotniku prizadejal hude izgube. Poros je sklepal, da je reko prekoračil sam Aleksander, zato je krenil nadenj s 4.000 konjeniki, 300 bojnimi vozovi, 200 sloni in 30.000 pešaki, pri čemer je konjenico postavil na krila, slone pa v center pred pehoto. Vojski sta se spopadli na obrežju reke, kjer se je izkazalo, da so bojni vozovi brez moči proti okretnim lokostrelcem na konjih. Aleksander se je ustrašil slonov, zato je vojsko razdelil na dva dela, in vsak izmed njih je udaril nasprotnikovo krilo. Indijski vojaki na krilih so se pod pritiskom začeli umikati za slone. Od tega trenutka dalje se je bitka odvijala v velikem neredu. Sam kralj Poros se je povzpел na največjega slona in krenil v boj. Sloni so teptali nasprotnike, jih z rilci metali v zrak ali jih prebadali z okli. Aleksandrovi vojaki so s puščicami pobijali lokostrelce na slonih

in goniče slonov. Sloni brez goničev so postali panični in so se začeli umikati ter pri tem gaziti lastno pehoto. Po umiku slonov je Aleksandrova vojska udarila po zmedeni pehoti in jo razbila.

Na bojišču je obležalo okoli 20.000 Indijcev in nekaj sto Aleksandrovih vojakov. Padla sta oba Porosova sinova, vsi poveljniki slonov in vozov ter vsi generali Porosove vojske (Arijan). Na bojišču so našli ranjenega Porosa, prebodenega s številnimi puščicami, katere mu je njegov slon previdno pulil iz ran. Pred ranjenim je postal tudi Aleksander: videl je daleč najmočnejšega moža na bojišču, visokega 220 centimetrov, ki je med bojem lučal kopja kot katapult. Aleksander je v Porosu videl sebi enakega vojskovodjo, zato se ga je usmilil in mu pustil civilno oblast v njegovem kraljestvu. Bolj verjetna je trditev, da Aleksander ni imel ne volje in ne moči, da bi v celoti osvojil Porosovo kraljestvo.

Aleksandrova pot osvajanj

14. Pot v Perzijo

Kakih 500 kilometrov pred delto Inda se je del vojske pod Kratrovim poveljstvom odpravil skozi Arahozijo in Drangiano z nalogo, da prispe v Karmanijo, kjer naj bi se nato srečali z Alesandrovim delom vojske.

Januarja 325 p.n.š. je ostali del vojske prispel do Indove delte ter se utaboril v mestu Patala (Hyderabad). Po pol leta odmora je Aleksander zopet razdelil vojsko: sam se je avgusta z glavnino odpravil po kopnem v bližini obal, septembra pa mu je po morju sledil Nearh (360-312 p.n.š.). Aleksander naj bi na kopnem postavljajl postojanke za tisti del vojske, ki mu je sledil po morju. Del vojske, ki se je opravil na zahod po kopnem, je doživel pravi pekel: redki prebivalci teh krajev so bili revni - živeli so le od ovčereje, tako, da vojska trpela v vročini še lakoto in žejo, temu pa so se pridružile še bolezni. V negostoljubni Gedroziji (Beludžistan)

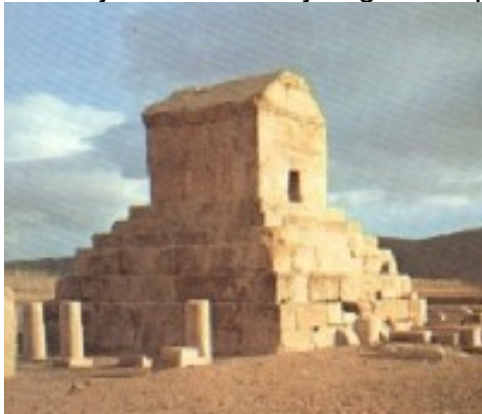
je Aleksander izgubil tri četrtine svoje vojske. Šele v Karmaniji, kjer jih je pričakal Krater, so dobili zadostne količine hrane in pijače. Skozi Karmanijo so potovali v neizmernem izobilju: Aleksander je potoval na velikem odru, ki ga je vlekle osem konj, na njem pa se je s prijatelji veselo gostil. Ob poti so bile razporejene kadi in vrči z vinom, tako da so vojaki ves čas pohoda popivali. Vojsko je spremljala godba piščali in flaut ter ples žensk.

Sočasno je imel Nehar velike težave pri oskrbi svojega dela vojske, vse dokler ni prispeli do Hormozije (Hormuz), od tod naprej pa je bila njegova pot lažja, saj je bila perzijska stran zaliva obljudena. Od tod je Nehar plul vse do Suze.

15. Prihod v Perzijo

Aleksander se je po šestih letih vrnil v srce svojega imperija in ugotovil, da je njegovo kraljestvo postalo neurejeno. Mnogi satrapi in upravniki niso opravljali nalog, kot je bilo dogovorjeno, nekateri med njimi so bili celo prepričani, da je Aleksander že mrtev. Aleksander si je zadal nalogo, da napravi red v državi. Ubiti je dal Medijca Bariansa, ki se je razglasil za kralja Perzijcev in Medijcev. Na smrt je obsodil tudi generale Kleandra, Sitalka in Heraklona, za katere so Medijci povedali, da so ropali templje in posiljevali medijske plemkinje. Makedonec Harpal, upravnik zakladnice in financ, se je ustrašil Aleksandrove jeze in je s 5.000 talenti zbežal v Grčijo (del teh sredstev se je kasneje porabil za upor proti Makedoniji) ter naj bi bil edini nekaznovan. Zaradi Aleksandrove neizprososti se je po kraljestvu začel širiti strah in trepet pred kraljem.

Januarja 324 p.n.š. je Aleksander obiskal Kirov grob v Pasargadah in ugotovil, da je oskrunjen. Skrunilca je, čeprav je bil Makedonec iz Pele, dal usmrtiti. Na Kirov grob je dal v grščini pripisati. »Jaz sem Kir, ki sem pridobil Perzijcem oblast. Zatorej mi ne zavidaj te gruči prsti, ki pokriva moje telo.«

Kirova grobnica

Še istega meseca je prispel v Suzo in s tem je bil uradno sklenjen veliki vojaški pohod, ki se je začel pred skoraj desetimi leti v Mali Aziji. Konec pohoda je sklenil z najsijajnejšimi slovesnostmi. Med te slovesnosti je sodilo tudi tekmovanje v pitju čistega vina. Zmagal je neki Promahos, ki je spil 4 majolike (13 litrov) vina. Tri dni kasneje je zmagovalec v pitju umrl. Vrhunec praznovanja je bila svatba 10.000 Makedoncev s Perzijkami, Aleksander pa se je poročil z Darejevo hčerjo Stateiro in Artakserksesovo hčerjo Parisatido. Po tem dogodku se je Aleksander vedel samo še kot Perzijec.

16. Prenova vojske in smrt Hefajstiona

Pomladi 324 pr. n. št. je Aleksander pripravil prenovo vojske. V falango je uvedel 30.000 mladih Perzijcev, ki so jih po makedonskih metodah vzgajali od takrat, ko je osvojil Perzijo. Tudi v konjenico je sprejemal vse več perzijskih plemičev. Če so vse to grški vojaki mirno prenesli, pa jih je naravnost v srce zadel razglas v Opidi, v katerem je Aleksander odpustil in poslal domov 10.000 veteranov. Vojaki so bili ogorčeni, počutili so se izdane, zaradi česar so se glasno uprli. Aleksander jih iz jeze ni hotel sprejeti, čeprav so jokajoč postopali okoli njegovega šotorja. Po treh dneh jih je s solzami v očeh sprejel, jim razložil, zakaj jih odpošilja, jih bogato obdaroval ter nato poslal domov. Poleti 324 pr. n. št. je iz Odide odpotoval v Ekbatano, da bi uredil zadeve v Mediji. Tukaj je umrl njegov vedno zvesti prijatelj Hefajstion. Aleksandra je popadla neizmerna žalost: v znak žalovanja je dal vsem konjem pristriči grive, v taboru je prepovedal vsakršno godbo, nesrečnega zdravnika pa je dal križati. Da bi omilil svojo žalost, je krenil na vojni pohod nad nepokorne Kosajce v Luristanu in dal poklati vse za orožje sposobne moške. Ta vojni pohod je dobil ime darovanje za umrlega Hefajstiona. Postaviti mu je dal tudi nagrobnik, vreden 10.000 talentov.

17. Aleksander pokaže Grkom da je svetovni vladar

Spomladi 323 pr. n. št. se je iz Ekbatane odpravil v Babilon, kjer se je posvetil državniškim poslom. Vsem državam Helenske zveze je izdal odlok, v katerem je zahteval, da se lahko vrnejo vsi politični begunci, ki so zapustili grške države v zadnjih dvanajstih letih, pri čemer jim mora biti vrnjeno njihovo imetje. Po tem odloku naj bi se vrnilo domov več kot 100.000 beguncev. Odlok je bil v nasprotju z določili Korintske pogodbe in je posegel v avtonomijo grških držav, sam Aleksander pa je z njim le še potrdil svoje despotske težnje in moč svetovnega vladarja. Zaradi tega je v grških državah narasla jeza do Makedoncev in začeli so se nemiri. Aleksander se za nemire v Grčiji ni zmenil, saj sta mu Grčija in Makedonija pomenili le toliko, kolikor sta prispevali mladih moških, da jih je lahko poročal s Perzijkami. Aleksander se je tudi zavedal, da središče imperija ne more biti nobena pokrajina, temveč da mu lahko vlada le vladar.

meje Makedonije na vrhuncu Aleksandrove slave

18. Bolezen in Aleksandrova smrt

Aleksander je nenadoma zbolel za malarijo. Ker se mu stanje ni izboljšalo, so prestavili odhod odprave. Čeprav je bil vsak dan slabši, je še vedno opravljaj daritve ali sprejemal poročila svojih poveljnikov. Po nekaj dneh je bil tako slaboten, da ni mogel več govoriti, vendar pa se je trudil v postelji sedeti pokončno. Njegovi in makedonski generali so na silo vdrli k njemu in z glasnim jokom stopali mimo njegove postelje. Ko je zadnji izmed njih odšel iz sobe, je Aleksander utrujen omahnil na postelji in 10. junija 323 pr. n. št. umrl. Umrl je v Babilonu.

Aleksander je v desetletju osvojil vse ozemlje Velikega kralja in ga še dodatno razširil. Na svoji poti je postavil več kot 70 mest, ki so postali centri širjenja grške kulture. Kljub temu, da je osvojil ogromno ozemlje, pa ni utegnil vzpostaviti močne uprave, tako da je bilo njegovo kraljestvo na šibkih temeljih. Ker Aleksander ni določil svojega naslednika, je bil na njegovo mesto postavljen njegov slaboumni brat Aridej, kasneje pa tudi njegov sin Aleksander IV, ki se je rodil šele po očetovi smrti. Dejansko oblast je v tem času imel regent Perdikas. Da bi zadovoljil svoje tekmece, je imperij razdelil generalom: Ptolomeju Egipt, Antigonu Veliko Frigijo, Leonatu Malo Frigijo, Lisimahu Trakijo, Eumenu Kapadokijo, Antipatru Makedonijo in Grčijo, Seleuka pa je postavil za poveljnika garde. Ti nasledniki se imenujejo diadohi. Vsi diadohi niso bili zadovoljni z delitvijo ozemelj, zato so se

vnele vojne, ki so trajale več kot 20 let, in so se končale okoli leta 281 pr. n. št.. Nastale so tri večje države: Egipt, Sirija in Makedonija. Imperija Aleksandra Velikega je bilo dokončno konec.

19. Zaključek

Preden sem začel pisati seminarsko nalogo sem vedel veliko manj o Aleksandru makedonskem. Toda ko sem začel zbirati snov za nalogo sem zvedel toliko novih stvari, da še sam nisem vedel kako naj napišem. Izvedel sem kdaj se je rodil, kako je odraščal, njegova osvajanja in na koncu smrt, ki je veliko ljudi zelo užalostila. Jaz sem Aleksandra že pred začetkom seminarske naloge občudoval. V tako majhnem obdobju je osvojil tako veliko ozemlje. Po začetku pisanja pa sem postal najverjetneje njegov največji občudovalec. Mene so vedno zanimali osvajalci. Toda Aleksander je največji med njimi. Takšno je moje mnenje.

20. Viri in literatura

Knjige

- 1) (1999): Aleksander Veliki, Pierre Briant, DZS, Ljubljana
- 2) (2002): Stara Grčija in Sredozemlje, Michael Kerrigan, Cankarjeva založba, Ljubljana
- 3) (1975): Zgodovina v slikah, slovensko izdajo so pripravili: profesorja Branko Božič, Tomaž Weber ter prevajalka Nataša Brumen, državna založba Slovenije, Ljubljana
- 4) (1997): Človek in čas: klasična doba, helenistična doba, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana